

csán is hiányolja azt a szemléletet, amely egy-egy régi szép hangszerben egy letűnt stíluskorszak önmagában zárt műalkotását látja.

A könyvszemle legbővebben F. Baggiani, A. Pocchi, M. Tarrini: *La Riforma dell' Organo Italiano* című művével foglalkozik. A könyv elemzi az 1930-as trienti orgonakongresszus előzményeit, az olasz „reformorgona”, egy elektromos, mozgatható játszóasztalú, univerzális feladatokat megcélzó hangszer kialakulásának folyamatát. Végül a könyv vázolja a mai olasz orgonás társadalom végletes kettéosztottságának okait, a tudományos és műemléki, valamint a 30-as évek orgonatípusához liturgikus és kényelmi okok miatt ragaszkodó szemléletek szembenállását.

Enyedi Pál

Slovak historical organs [Szlovák történelmi orgonák].
RB 0036–2231, Radio Bratislava, 1CD*

Úttörő kiadvány jelent meg az idén nyáron a szlovákiai hanglemezipiacon „Szlovákiai történelmi orgonák” címmel. A Radio Bratislava által kiadott CD az 1992-es első „Szlovákiai történelmi orgonák” nemzetközi fesztivál hangversenyeinek felvételeiből nyújt válogatást. A szlovák rádió a fesztivál összes hangversenyét rögzítette, így vált lehetségessé e hanglemez kiadása.

Az elmúlt években Szlovákiában már több olyan kiadvány jelent meg, amely történelmi orgonákat mutat be. A hanglemezek közül Ferdinand Klin-da felvételeit említhetjük, ezek számos régi hangszer hangját megörökítették a nagyközönség számára. Nem hagyható ki egy reprezentatív album sem, nevezetesen Gergelyi Otmár és a nemrég elhunyt Karol Wurm Historické organy na Slovensku – Historische Orgeln in der Slowakei [Történelmi orgonák Szlovákiában] (Bratislava 1989) című, kétnyelvű (szlovák-német), szép kiállítású színes könyve, amely eddig két kiadást ért meg.

A fesztivált „Az európai barokk éve” kapcsán 1992. augusztus 23. és szeptember 1. között a Szlovák Zenei Szövetség (Slovenská hudobná únia) rendezte meg a Szlovák Kulturális Minisztérium anyagi támogatásával. Az ötlet, történelmi orgonák megszólaltatása hangversenyeken, nem újkeletű. Főhajtás ez elmúlt évszázadok élő értékei előtt. 1989-et megelőzően az ateista ideológia szűklátókörűsége, ahol csak tehette, gátat szabott minden olyan kezdeményezésnek, amelynek helyszíne egyházi objektum lett volna. Ezért ilyen jellegű hangversenysorozat megrendezésére csak a politikai változások után kerülhetett sor.

Az első fesztivál megrendezésekor árvai, liptói és szepességi orgonákra esett a választás. Tíz hangverseny hangzott el kilenc orgonán (Laziskó/Lazisko, ev. fatemplom; Szentiván/Liptovský Ján, r.k. templom; Árvaváralja/Oravský Podzámok, várkapolna; Mateóc/Matejovce, ev. templom; Árvai Falumúzeum, fatemplom; Szmrecsán/Smrečany, r.k. templom; Szepesszombat/Spišská Sobota, r.k. templom; Szélpuruba/Veterná Poruba, ev. imaház, Hunfalva/Huncovce, r. k. templom), öt orgonaművész közreműködésével:

* A kiadvány 1100 Ft-os áron megrendelhető a Társaság titkárságán keresztül.

Emília Dzemjanová (Szlovákia), Marek Kudlicki (Lengyelország), Jerzy Kukla (Lengyelország), Letizia Romiti (Olaszország), Szabó Imre (Szlovákia).

Az orgonák kiválasztását egy tényfeltáró körutazás előzte meg. Ennek célja elsősorban a kiszemelt hangszerek műszaki állapotának megvizsgálása volt; nagyon rossz állapotban levő orgonákat a válogatásból ki kellett zárni. Ezt követte kb. egy hónappal a hangversenysorozat megkezdése előtt a hangszerek szükség szerinti javítása és hangolása. Végül a szepesszombati orgona hangja mégsem került a lemezre, mivel a nagy melegben a koncert idejére a szelládák szétszáradtak, és a keletkezett átfújások a felvétel élvezhetőségét nagy mértékben lerontották.

A hangversenyeken megszólaltatott irodalom az orgonák jellegéhez és lehetőségeihez alkalmazkodott, így a műsorok összetétele alaposan eltért az orgonakoncertek megszokott felépítésétől. Olyan művek hangzottak el és kerültek a lemezre, amelyek a hangszereken építésük időszakában is megszólalhattak. A helybeli orgonairódmalmat egy XVII. századi lőcsei tabulatúra néhány darabja képviseli, hasonlóképp tabulatúrák tételek reprezentálják a lengyelországi orgonamuzsikát. Bőséges a kínálat azon tájak zenéjéből, amelyek e vidék orgonakultúráját alapvetően befolyásolták. Így az itáliai komponisták közül például Ascanio Mayone, Bernardo Storace és Frescobaldi művei, a délnémet, osztrák iskolából többek között Albrechtsberger, Murschhauser és Pachelbel darabjai hallhatók a felvételen. A lemez a hallgatónak jó válogatást nyújt a fesztivál hangversenyeiből, hű képet adva az orgonákról és az előadóművészekről. Ebben segítőtárs a szép kiállítású háromnyelvű (szlovák, angol, német) kísérőfüzet is, mely tartalmazza a lemezen felhangzó összes orgona színes képét diszpozíciójával és rövid történetével együtt.

Szabó Imre (Pozsony)

Orgonarestaurálási tanfolyam

A műemlékorgonák konzerválásának és restaurálásának gyakorlati problémái címmel tanfolyam lesz 1994. október 13-tól 15-ig (csütörtök–péntek–szombat), naponta 10–13 és 14–17 óra között a Kaesz Gyula Faipari Szakmunkásképző Intézetben (Budapest 1149, Egressy út 36.). Előadók: Kristian Wegscheider (Drezda) és Klaus Gernhardt orgonarestaurátorok. Program: okt. 13.: Az orgonás műemléki irányelvekkel kapcsolatos kérdések. Műemlékorgonák gondozása és helyreállítása a gyakorlatban. Elméleti áttekintés. Dokumentáció. Fakonzerválás. Okt. 14.: műhelygyakorlat. Alapvető technikák a régi orgonák javítása során. Bemutató. Hangmagasság – régi hangolásfajták. Okt. 15.: Helyreállítási koncepció kidolgozása egy mechanikus és egy pneumatikus orgona példáján. Érdeklődni lehet a Magyar Egyházzenei Társaság levelezési címén: Budapest 1093, Lónyay u. 3. Részvételi díj: 5 000 Ft. Támogatja a Fővárosi Önkormányzat kulturális bizottsága.

Orgonatörténeti kiállítás Bonyhádon

„Bonyhádi orgonaépítő mesterek a XVIII–XIX. században” címmel rendezett kiállítást a Völgysegi Múzeum (Bonyhád, Szabadság tér 2.). A tárlat – melyet 1994. június 10-én *Angster József* mérnök nyitott meg – 1995. januárjáig tekinthető meg.